

Nr 1739

**av fru Theorin m. fl.
om viss översyn av medborgarskapslagen, m. m.**

Nu gällande lag om medborgarskap tillkom 1950. Huvuddragen i lagen är att svenskt medborgarskap förvärfvas vid födelsen av barn i äktenskap vars fader är svensk medborgare samt av barn utom äktenskap vars moder är svensk medborgare. Endast om barnet är fött i Sverige och fadern är statslös eller att barnet vid födelsen inte erhåller faderns medborgarskap kan ett barn i äktenskap där endast modern är svensk medborgare följa moderns medborgarskap. Motsvarande förbehåll finns inte för de fall då endast fadern är svensk medborgare. Klart är att en åtskillnad görs mellan svensk man och kvinna.

Fyra principer ligger till grund för den svenska medborgarskapslagen. För det första har man velat värna om familjens medborgarrättsliga enhet. Därför har lagen grundats på den juridiska princip, som kallas "jus sanguinis", dvs. "blodets rätt" eller härstamningsprincipen. Barnet anses i första hand härstamma från fadern och endast i andra hand från modern. I förklaringen till lagen medges att detta är ett avsteg från likställigheten mellan makarna, men det rättfärdigas med hänvisning till den andra principen för lagstiftningen dvs. önskan att undvika dubbelt medborgarskap eller statslöshet. I äktenskap mellan parter av olika statstillhörighet skulle inte några problem, vare sig med dubbelt medborgarskap eller statslöshet, uppkomma om barnens nationalitet alltid bestämdes av faderns. Men förutsättningen härför är att alla länder tillämpar samma lagregler som Sverige, något som snarare är ett önsketänkande än ett realistiskt antagande.

England och USA t. ex. tillämpar principen "jus soli", dvs. landets rätt eller principen om födelseorten. Barn som föds inom dessa länders territorier förvärfvar automatiskt medborgarskap i landet i fråga oberoende av vilka dess föräldrar är. Andra länder, som tillämpar härstamningsprincipen, har likställt fadern och modern som bestämmande för barnets medborgarskap, t. ex. Frankrike. Man kan med rådande lagstiftning lätt föreställa sig kombinationer av föräldrapar och födelseorter som kan ge upphov till barn med dubbelt och t. o. m. trippelt medborgarskap. Det avsedda resultatet – att undvika dubbelt medborgarskap genom att offra principen om makarnas likställdhet – har inte uppnåtts.

Om vi således måste acceptera möjligheten av dubbelt medborgarskap, kan vi i stället försöka undvika besvärliga problem för både samhället och individen. En väg är att låta varje innehavare av dubbelt medborgarskap vid 18 års ålder, då en person uppnår medborgarrättslig självständighet,

välja vilken nationalitet han eller hon vill behålla. Därigenom kan man undvika dubbelt medborgarskap för vuxna personer. För barn har den hitillsvarande principen i många fall lett till värnlöshet för barn som vid skilsmässan tilldömts den svenska modern och utförts ur Sverige till faderns hemland. Med gällande lagstiftning ges inte svensk myndighet laglig rätt att begära ett barn med utländsk fader, vars land tillämpar härstamningsprincipen och med svensk moder utlämnat till modern. Med ett dubbelt medborgarskap bör i princip laglig rätt finnas för svenska myndigheter att bevaka svensk medborgares rätt.

En tredje princip för den svenska lagstiftningen är att man ville uppnå likformighet med Norge och Danmark, vilket naturligtvis är lovvärt som en blygsam början till ett mera globalt omfattande samarbete. Den fjärde principen är att man önskade jämställa könen i fråga om medborgarskap. Slutsatsen här måste bli att man har misslyckats, åtminstone när det gäller de gifta kvinnorna, även om 1950 års lag utgör ett framsteg jämfört med tidigare gällande lag.

Slutsatsen är att den nu snart 25-åriga lagen har hunnit bli otidsenlig. Övrig lagstiftning har successivt förändrats mot likställighet mellan föräldrar. Riksdagen har hösten 1974 begärt en översyn om gällande bordsregler, och en sådan översyn har nu påbörjats inom justitiedepartementet. En översyn av medborgarskapslagen synes mot bakgrund härav och för att uppnå lika behandling av män och kvinnor vara befogad.

Mot bakgrund av vad som i motionen anförts hemställer vi

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av medborgarskapslagen i avsikt att likställa man och kvinna och att därvid möjligheten för barn med dubbelt medborgarskap att vid 18 års ålder själv välja sitt medborgarskap beaktas,
2. att riksdagen begär att regeringen i internationella sammanhang aktualiserar jämställdheten mellan kvinna och man i medborgarskapslagstiftningen.

Stockholm den 24 januari 1975

MAJ BRITT THEORIN (s)

TURID STRÖM (s)

GÖRDIS HÖRNLUND (s)

ULLA JOHANSSON (s)

i Hovmantorp